

VENAC OD TRAVE

KNJIGA TREĆA: AURELIJINE SUZE

KOLIN MEKALOU

Prevela
Žermen Filipović

■ Laguna ■

Naslov originala

Colleen McCullough
THE GRASS CROWN

Copyright © 1991 by Coleen McCullough

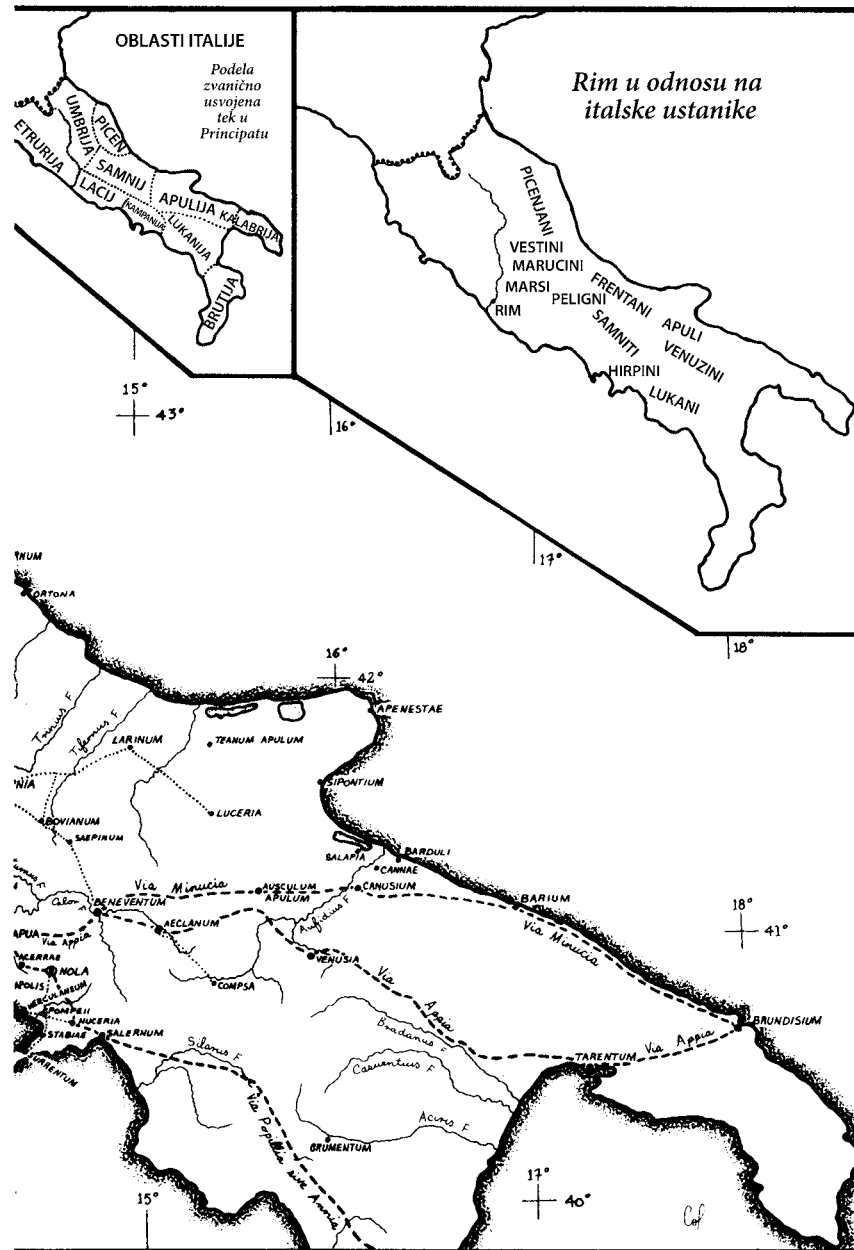
Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

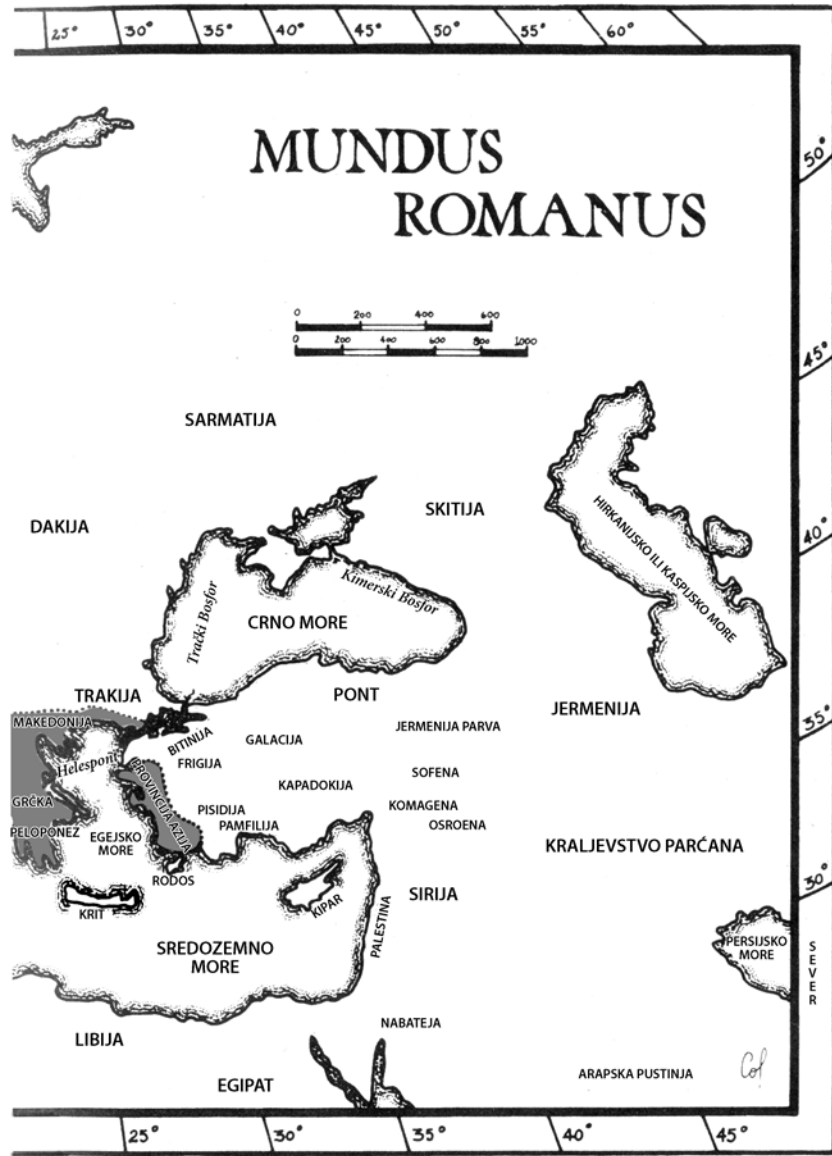
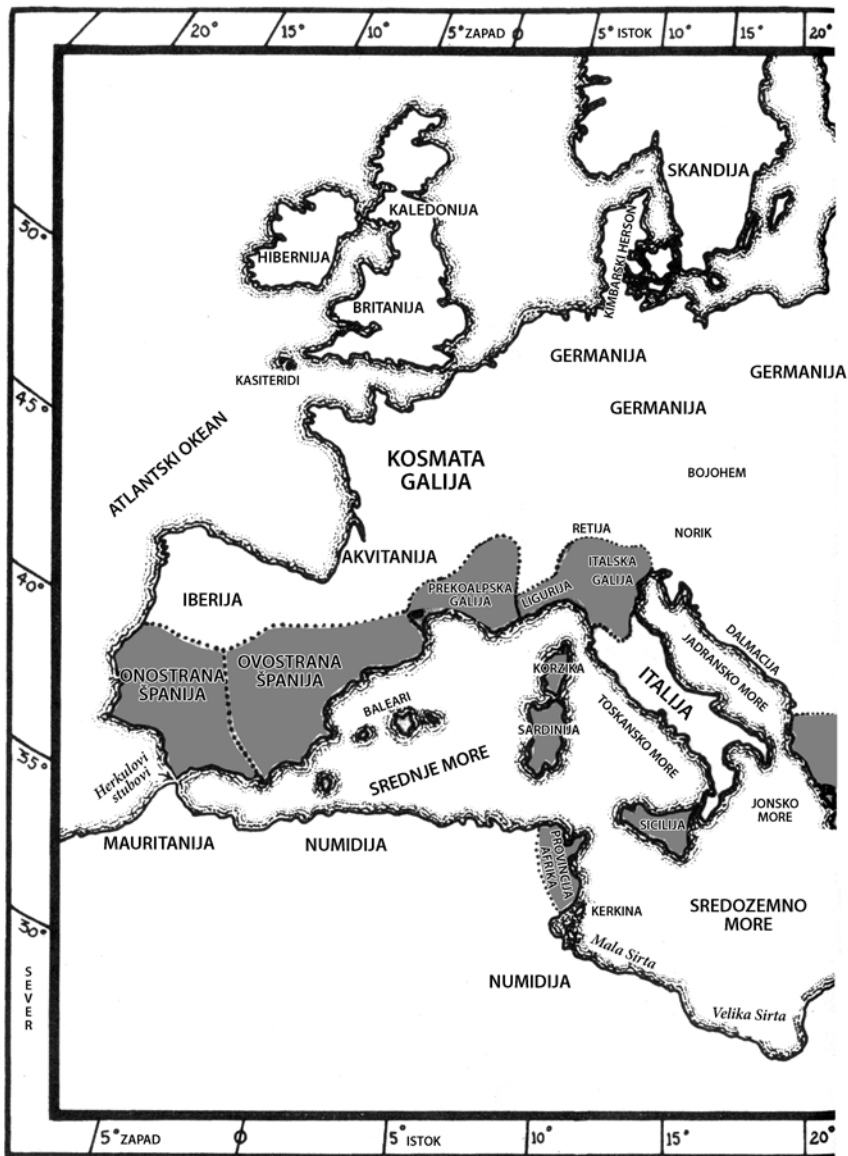
*Frenku Espozitu, s ljubavlju,
zahvalnošću, divljenjem i poštovanjem*

Beleška čitaocu: da bih što bolje osvetlila svet drevnog Rima, u knjigu sam unela i nekoliko mapa i ilustracija. Njihov spisak nalazi se na strani 7. Spisak glavnih likova počinje na strani 13. Ako želite da saznate više o istorijskoj pozadini *Venca od trave*, pogledajte rečnik na stranici 435, gde su objašnjene neke latinske reči i manje poznati pojmovi.

SPISAK MAPA I ILUSTRACIJA

MAPE	
Italija	8
Mundus Romanus	10
Mitridatov pohod 88.g.p.n.e.	186
Sulin pohod na Rim	266
Bekstvo Gaja Marija	350
Opsada Rima	372
ILUSTRACIJE	
Mladi Pompej	20
Lucije Kornelije Sula	106
Mitridat VI Eupator	176
Aurelija	220
Lucije Kornelije Cina	318

GLAVNI LIKOVI

BELEŠKA: U običnim zagradama nalaze se biografski podaci; u uglastim ime ili nadimak lika, kako su korišćeni u ovoj knjizi. Svi datumi odnose se na godine pre nove ere.

Cepion

Kvint Servilije Cepion [Cepion]

Livija Druza, njegova žena (sestra Marka Livija Druza)

Kvint Servilije Cepion Mlađi [Mladi Cepion], njegov sin

Servilija Major [Servilija], njegova starija kći

Servilija Minor [Lila], njegova mlađa kći

Kvint Servilije Cepion (konzul 106), njegov otac, čuven po zlatu iz Toloze

Servilija Cepion, njegova sestra

Cezar

Gaj Julije Cezar

Aurelija, njegova žena (kći Rutilije, sestričina Publija Rutilija Rufa)

Gaj Julije Cezar Mlađi [Mladi Cezar], njegov sin

Julija Major [Lija], njegova starija kći

Julija Minor [Ju-Ju], njegova mlađa kći

Gaj Julije Cezar [Deda Cezar], njegov otac

Julija, njegova sestra

Julila, njegova sestra

Sekst Julije Cezar, njegov stariji brat
Klaudija, Sekstova žena

Druz

Marko Livije Druz
Servilija Cepiona, njegova žena (Cepionova sestra)
Marko Livije Druz Neron Klaudijan, njegov usvojeni sin
Kornelija Scipiona, njegova majka
Livija Druza, njegova sestra (Cepionova žena)
Mamerko Emilije Lepid Livijan, njegov brat, dat na usvajanje

Marije

Gaj Marije
Julija, njegova žena (sestra Gaja Julija Cezara)
Gaj Marije Mlađi [Mladi Marije], njegov sin

Metel

Kvint Cecilije Metel Pije [Prasence]
Kvint Cecilije Metel Numidik [Prase] (konzul 109, cenzor 102),
njegov otac

Pompej

Gnej Pompej Strabon [Pompej Strabon]
Gnej Pompej [Mladi Pompej], njegov sin
Kvint Pompej Ruf, njegov daleki rođak

Rutilije Ruf

Publije Rutilije Ruf (konzul 105)

Skaur

Marko Emilije Skaur Princeps Senata (konzul 115, cenzor 109)
Cecilija Metela Dalmatika [Dalmatika], njegova druga žena

Sula

Lucije Kornelije Sula
Julila, njegova prva žena (sestra Gaja Julija Cezara)
Elija, njegova druga žena
Lucije Kornelije Sula Mlađi [Mladi Sula], njegov sin (sa Julilom)
Kornelija Sula, njegova kći (sa Julilom)

Bitinija

Nikomed II, kralj Bitinije
Nikomed III, njegov stariji sin, kralj Bitinije
Sokrat, njegov mlađi sin

Pont

Mitridat VI Eupator, kralj Ponta
Laodika, njegova sestra i žena, prva kraljica Ponta (u. 99)
Nisa, njegova žena, druga kraljica Ponta (kći Gordija od
Kapadokije)
Arijart VII Filometor, njegov bratanac, kralj Kapadokije
Arijart VIII Euzeb Filopator, njegov sin, kralj Kapadokije
Arijart X, njegov sin, kralj Kapadokije

VENAC OD TRAVE

VI

MLADI POMPEJ

Kad se u Rimu saznalo da je Lucije Cezar kod Acere pobedio Mutila, raspoloženje se među senatorima privremeno popravilo. Izdat je proglas po kojem rimski građani više nisu morali nositi *sagum*. A kada su pristigle novosti o drugom porazu Lucija Cezara u tesnacu Melfi, u kojem je broj poginulih bio gotovo jednak neprijateljskim gubicima kod Acere, niko u Senatu nije ni pokušao da proglas poništi jer bi tako novi poraz izgledao još nepovoljnije.

„Uzalud“, rekao je Marko Emilije Princeps Senata nekolicini senatora koji su došli da raspravljaju o ovom pitanju. Drhtavih usana, odlučno ih je prekinuo. „Moramo se suočiti sa mnogo ozbiljnijom činjenicom – mi gubimo ovaj rat.“

Nije bilo Filipa da se usprotivi. A ni Kvinta Varija koji je još uvek bio zauzet isterivanjem sitnije ribe na sud zbog izdaje; pošto mu je umakao plen poput Antonija Oratora i Skaura Princepsa Senata, polako je rastao broj žrtava njegovog posebnog suda.

Tako je, u nedostatku borbe sa neistomišljenicima, Skauru ponestalo volje da nastavi te umorno sede. Prestar sam, pomisli – kako Marije može da se nosi sa čitavim ratištem kad ima godina koliko i ja?

Odgovor na to pitanje stigao je krajem sekstila, kada je stigao glasnik i Senat obavestio o pobedi Gaja Marija i njegovih vojnika nad Herijem Asinijem i pogibiji sedam hiljada Marucina, uključujući i samog Herija Asinija. Ali potištenost koja je zahvatila ceo grad bila je tolika da niko nije smatrao da je mudro slaviti; umesto toga, grad je očekivao da će u narednih nekoliko dana uslediti vest o podjednakom porazu. I naravno, posle nekoliko dana, drugi glasnik je stigao i predstavio se Senatu, čiji su članovi sedeli skamenjenih

lica i ukočenih tela u očekivanju loših vesti. Od konzulara je došao jedino Skaur.

Gaj Marije ima veliko zadovoljstvo da obavesti Senat i narod Rima da je, na današnji dan, sa svojom vojskom potpuno porazio Kvinta Popedija Silona i snage Marsâ. Petnaest hiljada Marsâ leži mrtvo a još pet hiljada ih je zarobljeno.

Gaj Marije želi da pohvali neprocenjiv doprinos Lucija Kornelija Sule ovoj pobjedi i moli da se sačeka potpun izveštaj o događajima do trenutka kada bude u mogućnosti da obavesti Senat i narod Rima da je Alba Fucentija oslobođena. Živeo Rim!

Kad je vest prvi put pročitana, u nju niko nije poverovao. Komešanje je nastalo u proređenim belim redovima, previše raštrkanim po sedištima da bi delovali upečatljivo. Skaur je drhtavim glasom ponovo pročitao pismo. A onda se začulo klicanje. U roku od jednog sata, čitav Rim je klicao. Gaj Marije je uspeo! Gaj Marije je preokrenuo sudbinu Rima! Gaj Marije, Gaj Marije, Gaj Marije!

„I opet je svačiji junak“, rekao je Skaur Jupiterovom svešteniku, Luciju Korneliju Meruli, koji nije propuštao nijednu sednicu Senata otkako je izbio rat, uprkos brojnim zabranama koje su mu bile nametnute. Jedinствен među sebi ravnima, Jupiterov sveštenik nije smeo da odene togu; umesto nje, bio je umotan u dvoslojni, teški, kružno iskrojen vuneni ogrtač, *laena*, a na glavi nosio tesni šlem od slonovače, ukrašen Jupiterovim simbolima, na čijem je vrhu stajao tvrd kotur vune probušen klinom od slonovače. Jedinствен među sebi ravnima, bio je kosmat, jer se ovaj *flamen Dialis* odlučio da mu kosa pada niz leđa a gusta brada na grudi umesto da trpi muke brijanja koštanim ili bronzanim nožem. *Flamen Dialis* nije smeo da dotakne ništa od gvožđa – što je značilo da nije mogao imati nikakav dodir sa ratom. Osujećen u obavljanju vojne dužnosti za svoju zemlju, Lucije Kornelije Merula se prihvatio istrajnog prisustvovanja sednicama Senata.

Merula uzdahnu. „Pa, Marko Emilije, koliko god da smo patriaciji, mislim da je krajnje vreme da sebi priznamo kako nam je

krv toliko razvodnjena da više ne možemo izroditi narodnog junaka.“

„Glupost!“, obrecnu se Skaur. „Gaj Marije je nakaza!“

„A gde bismo bili bez njega?“

„U Rimu i pravi Rimljani!“

„Ne priznaješ njegovu pobjedu?“

„Naravno da priznajem! Samo bih voleo da je ovo pismo potpisao Lucije Kornelije Sula!“

„Znam da je kao gradski pretor bio dobar, ali nikad nisam čuo da se na bojnopolju pokazao kao jedan Marije“, reče Merula.

„To ne možemo ni znati sve dok Gaj Marije ne ode s bojnopolja, zar ne? Lucije Kornelije Sula je uz Gaja Marija od – o, od rata protiv Jugurte. I uvek je njegov doprinos pobjedama Gaja Marija bio izuzetan. Marije preuzima zasluge.“

„Budi pošten, Marko Emilije! Gaj Marije u pismu posebno pominje Lucija Sulu! Zaista sam pomislio da je pohvala velikodušna. A ne mogu da podnesem da se ijednom rečju omalovažava čovek koji je napokon uslišio moje molitve“, reče Merula.

„Čovek uslišava tvoje molitve, Jupiterov svešteniče? Baš čudno što ti to kažeš.“

„Naši bogovi nam ne daju neposredne odgovore, princepse Senata. Ako su nezadovoljni, pred nas stavljaju nekakvu pojavu, a kada delaju, čine to posredstvom ljudi.“

„Toga sam svestan kao i ti!“, povika podbodeni Skaur. „Ja Gaja Marija volim isto koliko ga i mrzim. Ali i dalje bih voleo da je u potpisu pisma ime drugoga!“

Jedan nameštenik Senata uđe u sobu, u kojoj su ostali samo Skaur i Merula.

„Princepse Senata, upravo je stigla hitna poruka od Lucija Kornelija Sule.“

Merula se zakikota. „Eto ti, molitve su ti uslišene! Pismo sa potpisom Lucija Sule!“

Prezriv pogled je bio jedini odgovor koji je Merula dobio; Skaur uze tanki svitak i razvi ga. U njemu su, na njegovo potpuno

zaprepašćenje, bila samo dva reda reči pažljivo ispisanih velikim slovima i razdvojenih tačkama. Sula nije želeo nikakav nesporazum.

GAJ·MARIJE·DOŽIVEO·MOŽDANI·UDAR·VOJSKA·
PRESELJENA·U·REATU·ODMAH·SE·VRAĆAM·U·RIM·
DOVODIM·MARIJA·SULA

Ne mogavši izustiti ni reč, Skaur Princeps Senata dodade pismo Meruli i otetura se do sedišta u praznom donjem redu.

„Edepol!“ Sede i Merula. „O, da li će u ovom ratu baš sve poći naopako? Je li Gaj Marije mrtav, šta misliš? Da li je Sula to hteo da kaže?“

„Mislim da je živ ali nesposoban da komanduje, i vojska za to zna“, reče Skaur. Uze vazduh i povika: „Pisaru!“

Pisar, koji je čekao u hodniku, odmah se vrati i stade pred Skauru umirući od radoznalosti.

„Pozovi glasnike. Neka objave da je Gaj Marije doživeo moždani udar i da ga u Rim vraća legat Lucije Kornelije Sula.“

Pisar se zapanji, pobele i odjuri.

„Da li je to bilo pametno, Marko Emilije?“, upita Merula.

„Samo Veliki bog zna, Jupiterov svešteniče. Ja ne. Sve što ja znam jeste da će Senat, ako ga sazovem da prvo o ovome raspravljamo, glasati da se vest zataška. A to ne mogu da prihvatim“, odlučno reče Skaur i ustade. „Hajde sa mnom. Moram da obavestim Juliju pre no što glasnici počnu da riču sa rostre.“

I tako se dogodilo da je pet kohorti vojnika koji su pratili nosiljku Gaja Marija, kad su sa čempresom na kopljima i naopako okrenutih mačeva i bodeža prošli kroz Kolinsku kapiju, ušlo na tržnicu ukrašenu vencima cveća i preplavljenu mnoštvom ćutljivih ljudi – slavlje i sahrana ujedno, činilo se. A tako je bilo celim putem do Foruma, gde je opet cveća bilo posvuda ali je svetina bila nepomična i bezglasna. Cveće je postavljeno da se proslavi velika pobeda Gaja Marija; ćutanje je bilo odgovor na poraz koji je pretrpeo od bolesti.

Kad se, posle vojnika, ukazala nosiljka sa navučenim zavesama, razlegao se šapat:

„Mora da je živ! Mora da je živ!“

Sula se sa kohortama zaustavi u donjem delu Foruma pored rostre, a Gaja Marija odnesoše kući uz *Clivus Argentarius*. Jedino se Marko Emilije Princeps Senata pope na rostru.

„Treći osnivač Rima je živ, *Quirites!*“, zagrme Skaur. „Kao i uvek, preokrenuo je tok rata u korist Rima i Rim mu je beskrajno zahvalan. Prinesite žrtve za njegovo dobro zdravlje, iako je možda došlo vreme da nas Gaj Marije napusti. Njegovo stanje je ozbiljno. Ali za hvaljujući njemu, *Quirites*, naše stanje se nemerljivo poboljšalo.“

Niko nije klicao. Niko nije ni plakao. Plač će ostaviti za njegovu sahranu, za čas beznada. Skaur siđe sa rostre, a svetina poče da se razilazi.

„Neće umreti“, reče Sula koji je izgledao veoma umorno.

Skaur frknu. „Nisam ni mislio da hoće. Još nije sedmi put bio konzul, dakle, ne može sebi da dozvoli da umre.“

„Baš je tako i *on* rekao.“

„Šta, on još može da govori?“

„Pomalo. Ne manjka mu reči, samo ih nespretno izgovara. Vojni lekar kaže da je tako pošto je udar pogodio levu stranu a ne desnu – mada ne znam zašto je to tako. A ne zna ni vojni lekar. Jednostavno, uporno tvrdi da to lekari obično vide na ratištu kod ozleda glave. Ako se desna strana tela oduzme, govor je uništen. Ako se oduzme leva, moć govora ostaje.“

„Baš neobično! Zašto tako nešto ne čujemo od naših gradskih lekara?“, upita Skaur.

„Pretpostavljam da oni razbijene glave ne viđaju često.“

„Tačno.“ Skaur srdačno prihvati Sulu pod ruku. „Hajdemo kod mene, Lucije Kornelije, da popiješ malo vina i ispričaš mi sve što se dogodilo. Mislio sam da si još uvek sa Lucijem Julijem u Kampaniji.“

Ni svom svojom voljom Sula nije uspeo da se suzdrži i sasvim ne uzmakne. „Radije bih da odemo u moju kuću, Marko Emilije. Još uvek sam u oklopu a vrućina je.“